

بارکھانی

اللہ سائیں نے بہوں وڈی کائنات تخلیق فرمائی ہے۔ اسمان، زمین، سورج، چن، ستارے، سیارے، دریا، سمندر، پہاڑ تے ہور خبرے کیہ گجھ۔ ایس کائنات ایچ اٹھارھاں ہزار مخلوقاں بھہجیاں گئیاں نیں۔ ہر ہر مخلوق دا گنا تراون گانجا ہے۔ ایہہ بھ گجھ بناون دا کوئی نہ کوئی مقصد ضرور ہے کیوں جو اللہ سائیں دا فرمانا ہے جے میں کوئی شے وی بے مقصد پیدا نہیں کیتی۔ ایڈی وڈی کائنات دی ہر ہر چیز، ہر ہر جنس تے زمین دے ہر ہر خطے دی ہک اپنی اہمیت ہے۔

کائنات ایچ موجود ایس زمین دے ونو ون تے ون گانجے خطے نظر آندے نیں۔ زمین دے ہر خطے دی شکل صورت، موسم، آب و ہوا، واہی راہی، پھل بوٹے تے جانور وی دکھو دکھ و نکاں دے نیں۔ ہر خطے دے واسیاں دے طور طریقے رہنا سہنا، رہتل بہتل، کھاؤن ہڈھاؤن، سن ورتن، بولن چلن تے رسم رواج وکھرے وکھرے نیں۔ انجے آر ہر خطے دا ناں تے ثقافت وکھری وکھری ہے نالے بولی تے ترن وی وکھری وکھری ہے۔

پنجاب پانیاں دی دھرتی پنجاب واہی راہی آلی دھرتی ہے۔ کھاؤن پیون دیاں لوڑاں پوریاں کرن والی ایہہ دھرتی مڈھ لاء توں ای باہر دے دھاڑ ویاں دی لتاڑ ایچ آندی رہی ہے۔ ایہہ کم آریاواں دیاں دھاڑاں توں شروع ہويا۔ پٹھاناں تے مغللاں وی لے عرصے تائیں قبضے جمائی رکھے۔ پنجاب دے سورمیاں ہر دور تے ہر زمانے ایچ دھاڑ ویاں دے مقابلے کیتے۔ ایہناں سورمیاں دیاں جراتاں تے بہادری دے سببوں انگریز نوں پنجاب تے قبضہ جماون ایچ بہوں اوکھراں تے مشکلاں ہونیاں۔ ایسے کارن اوہ ظلم، بربریت تے قتل و غارت ایچ جھجھیا رہیا۔ انگریزاں پنجاب دے سورمیاں نوں گولیاں نال بھنیا، پھاہے چاڑھیا تے جیلاں ایچ سٹیا۔ پنجاب دیاں جڑھاں وڈھن کیتے پنجاب دیاں

جاگیراں شودھے لوکاں اچ وٹھ کے اوہناں نوں اپنا راکھواں بنا لیا۔ انگریزاں اپنے راکھویاں نوں ہتھیں کر کے پنجاب دیاں سورمیاں تے آزادی دے پروانیاں نوں مٹاؤن کیے ونوون حربے تے جتن شروع کردتے۔ اوہناں آزادی دے پروانیاں نوں چورتے ڈاکو مشہور کر کے آزادی والے جذبیاں دامول مارن داٹل لایا۔ پنجاب دی ثقافت تے پنجاب دی زبان نوں ختم کرن دی کوشش کیتی تاں جے پنجاب واسی دہنی تے شعوری طور تے غلام بن کے رہن۔ اوہناں دے ایہہ جتن کامیاب ہوئے۔ اسیں اچ وی اپنی ثقافت تے اپنی زبان توں دُوری دی وجہ توں انگریزاں دے غلاماں دے غلام آں۔

پاکستان بنن توں بعد احمد خان کھرل، محرم خان لک تے بھگت سنگھ ورگے سورمیاں بارے سرکاری پدھر تے ڈھیر ساریاں کتاباں چھپنیاں چاہی دیاں سن تے نالے اچھے سورمیاں دیاں کجاکیاں دے قصے تاں پنجاب دے نصاباں اچ شامل کرنے ضروری سن پر ایس سبھ گچھ وچوں گچھ وی نہیں کیتا گیا۔ ایہہ کم کیوں نہیں کیتا گیا؟ ایس سوال دا جواب نہ ہوون دا سبب ایہو ہے جے لوکاں نوں لفظ ”آزادی“ تاں دسیا گیا اے پر اچاں تائیں ایس دے معنی تے مطلب نوں لوکاں دے نیڑے وی نہیں دُھکن دتا گیا۔ لوکاں نوں مذہبی تے سیاسی دھڑے بندیاں دی سُولی اُتے لٹکا دتا گیا، تھانے پکھری دے گدھی گھیریاں دی پنجالی اچ پھبھا دتا گیا ہے تے نالے لوکاں نوں ترقی یافتہ تے ماڈرن بنن دے ناں تے غیر ملکی دشمنان دیاں رسماں ریتاں دی جیل اچ سٹ دتا گیا ہے۔ پنجاب واسیاں نوں پنجاب دیاں قدراں، ریتاں، پریتاں، گناں تے کجاکیاں توں دُور رکھن کیے ونوون دے حربے ورتے گئے تے ون ویاں چالاں چلیاں گئیاں۔

سانگیاں دیاں لجاں پالن والیاں، کیتے قولان تے قراراں نوں توڑ نہھاؤن والیاں تے سچ دی پالنا کرن والیاں نوں بے وقوف آکھنا شروع کردتا گیا۔ پنجاب دی پگ دی لچ رکھن والیاں نوں جانگی تے ماں بولی بولن والیاں نوں جاہل تے اُجڈ مشہور کردتا گیا۔ پنجاب تے پنجابیاں دیاں تریخاں مخصوص مقصداں واسطے مخصوص قلمناں نال لکھوائیاں گئیاں۔ قبضہ گروپاں نوں ہیرو بیان کیتا گیا۔ پنجابیاں دیاں اصل تریخاں اُتے مٹی پاؤن

دے جتن کیتے گئے۔ گُوڑ دیاں لکھتاں تے تحریراں نوں عام کیتا گیا۔ ایسے سببوں آکھنا پیا:

ہر دور تے تے گُوڑ دیاں تحریراں نیں

کیوں ساری تاریخ نصابی ہو گئی اے

الیکٹرانک میڈیے دے آون توں پہلے پنجاب دیاں باراں دے چوکھے سارے
پنڈاں وچ کتھی وسدے سن جیہناں توں پنجاب دیاں سُر میاں کجاکاں، راٹھاں، دانیان
وینیاں تے ستھیاں دیاں کہانیاں لوکی شوقاں دے نال سُن دے سن۔ الیکٹرانک میڈیے
دے آون نال لوکاں دے دھیان کتھیاں ولوں ہٹ کے میڈیے ول ہو گئے۔ انج کتھیاں
راہیں اگلی نسلاں تائیں اپڑن آلیاں پنجابیاں دیاں کہانیاں قبریں دفن ہوندیاں گئیاں۔

پرنت میڈیے دے آون توں بعد لوڑ تاں ایس گل دی آہی جے پنجاب تے
پنجابیاں دیاں اصل تریخاں اکٹھیاں کر کے چھوئیاں جاون پر ایس حوالے نال کجھ
ڈھولے، واراں ای چھاپے چڑھ سکیاں۔ ایہہ کم جیویں ہونا چاہی داہانہ ہوسکلیا جیدے دوتن
سبب نیں۔ ہک ایہہ جے عام طور تے پنجابیاں نوں اپنے اصل دی پچھان تے لوڑ دی اہمیت
بارے خبر ای کوئی نہیں۔ دوئی وجہ ایہہ وے جے جیہناں گئیاں چُنیاں پنجابیاں نوں ایس
اہمیت دی کجھ خبر پئی اوہناں نوں اپنی ماں بولی تے پنجاب دے بچاون دار پھڑ پے گیا۔ انج
پنجاب تے پنجابیاں دیاں اصل تریخاں چھاپن داکم نہ ہوسکلیا۔

گوندل بار، کڑانا بار، نیلی بار، ساندل بار تے گنجی بار پنجاب دیاں اوہ باراں نیں
جیہناں دے واسیاں دیاں تریخاں پنجاب دیاں نمائندہ تریخاں نیں۔ ایہناں نوں سانھنا
حدوں ودھ ضروری ہے پرایہہ کم عام بندے دے وسوں باہر ہے۔ ایس اوکھے تے او جھڑ کم
نوں ہتھ پاؤن کیتے ڈھیر ساری سوچھ بوجھ، ڈھیر ساری محنت، ڈھیر ساری ہمت تے حوصلے
دے نال نال ڈھیر سارا وقت وی کڈھنا تے دیونا پوند اے۔ ایس اوکھے تے او جھڑ کم نوں
ہتھ پایائے تاں پروفیسر ڈاکٹر محمد سعید خاور بھٹا جی نے پایائے۔

پروفیسر ڈاکٹر محمد سعید خاور بھٹا نکلیاں لاء توں ای سیانا، سمجھدار تے ذہین ہے۔
دیانت تے امانت اوہنوں گھٹی انج ملی۔ محنت اوہدا ورثا اے۔ اوہدے قلم دا کلاوا پکا تے پیڈا

ہے۔ اوہدی کھوجکاری کھوجکاراں کیستے ہک نمونہ ہے۔ اوہ صرف ڈگری یافتہ نہیں تعلیم یافتہ وی اے۔ اوہ دے اجو کے علم دا شملہ اُچا ہے۔ اوہ پڑھنا وی جاندا ہے تے پڑھانا وی۔ اوہ لکھنا وی جاندا ہے تے لکھنا وی۔ جتھوں تائیں گل حوصلے تے ہمت دی ہے تاں ایس حوالے نال وی اوہ بہوں سارے حوصلے تے چوکی ساری ہمت آلا پنجابی تے جی دامر د ہے۔

بھٹا صاحب نے پنجابیاں دیاں اصل تریخاں نوں ریکارڈ تے لیاون دے جتن کجھ سال پہلے شروع کردتے۔ ایس ضمن اچ اوہدی کتاب ”کمال کہانی“، اگست 2006ء اچ چھپی۔ ایس سچھی تے من موئی کتاب نوں لوکاں بہوں سلاہیا تاں اوہ دے حوصلے نے اگانہہ ودھنا شروع کیتا۔ ایس سلسلے دیاں دو جیاں کتاباں ”ناہر کہانی“، 2010ء تے ”بار کہانی“، 2011ء اچ چھپیاں نیں۔ بھٹا صاحب نے پنجاب دے بہوں سارے علاقیاں تے بہوں سارے قبیلیاں قوماں دیاں ایہناں کہانیاں داڈھ راجا پورس دی کہانی توں بدھائے۔ ایہناں کہانیاں اچ پنجاب دی تریخ وی ہے تے ثقافت وی۔ ایہناں کہانیاں نوں اکٹھیاں کر کے چھاپن ایلے چوکی احتیاط ورتی گئی ہے۔ ویسی تے تریخی کہانیاں نوں سچے ڈھب نال ساہویں لیاندا گیا ہے۔ ایہناں کہانیاں بارے اوہ انج بیان کریندے نیں:

”ایہہ کہانیاں بار دے لینڈ سکیپ تے اقداری نظام وچ گئھیاں ہوئیاں ہن۔“

بھٹا صاحب ولوں اکٹھیاں کیتیاں گئیاں کہانیاں دی ایہہ ونک ویسی کتھاں دی ہے۔ بار واسیاں دیاں ایہہ کہانیاں اوہناں کتھیاں کولوں اکٹھیاں کیتیاں نیں۔ اوہناں کتھیاں دی زبان تے اوہناں دے لب ولہجہ نوں سگوں روپ اچ چھاپے چاڑھیا ہے۔ ایہہ کہانیاں ایویں دیاں کہانیاں نہیں ہن۔ ایہہ باراں دی دھرتی، اوتھوں دے وسیب، اوتھوں دی رہتل بہتل، ورتن ورتارے، سجنیاں دُشمنیاں، اوتھوں دے واسیاں تے وسنیکاں دیاں انمول سانگے داریاں، لوکاں دے اوکھے سوکھے ویلے ہک دوائے دے کم آون دیاں چنگیاں تے ٹھکویاں گلاں، پراہن گتی دے نویکلے ڈھب، ظالماں ساہویں رل

مل کے ڈٹ وئجن دیاں کجائیاں، بندے نوں انسان بناون والیاں فقر تے جوگ دیاں
سو غاتاں۔ مقامی وسییاں نال دھاڑ ویاں دے رویے تے ورتن ورتاون دیاں باتاں وی
ایہناں کہانیاں اچ موجود نیں۔

بھٹا صاحب نے کہانیاں دیاں اوہ کتاباں دتیاں نیں جیہناں وچوں اصل
پنجاب نظر آندا ہے۔ ایہناں کہانیاں دا انگ، رنگ تے ڈھنگ سدا بہاری تے نویکلا ہے
ایہناں وچ پنجاب دی ترخ دیاں جھلکاں وی نیں تے ثقافت دیاں ڈلھکاں وی، پنجاب
دی رہتل دا رس وی ہے تے پنجابی زبان دی چس وی۔ ایس گل اچ بھوراوی شک نہیں
جے ”بار کہانی“ پنجاب دی کمال کہانی ہے۔

پروفیسر ڈاکٹر محمد سعید خاور بھٹا پنجاب دی ترخ، ثقافت، وسیب تے زبان دا
بھرواں، سچا، سچا تے اچا وکیل ہے۔